

ДУНЈА ЭДӘБИЈАТЫНЫН ИНЧИЛӘРИ

«Лазычы» нәшријаты 100 чилдик «Дунја әдәбијаты китабханасынын» нәшрине башламшыдыр. Нәшријатын баш редактору Сабир Рустәмханлы әмәлдашымызла мусабихинде демшди:

— «Дунја әдәбијаты китабханасынын» нәшри мәдәни һөјәтимызда мүһүм һәдәсәдир вә ачыг дөјөк ки, республикамызда төрчүмә иши үчүн чидди сынәгдир. Бу нәшр дунја халгларынын әдәби јәрәдичылығынын инчилорини топлу һалында Азәрбајҗан охучуларына чатдырмаға имкан верәчкәдир.

Халглар арасында мәнави үнсјиятын бөјүк әһәмјиятини дәудуғларына көрә бүтүн классикларимиз төрчүмә ишине чидди дигәт јетирибләр. Тәсадуфи дөјөк ки, биздә бәдин төрчүмә аз гәлә әдәбијатымызын өзү иле јашыдыр.

Азәрбајҗан партија төшкилләри төрчүмә ишине гајы вә тәләбкарлығы илән-илә әртырә. «Республикада төрчүмә ишини өзәјити вә ону јәшыләшдирмәг төдбирләри һаггында» Азәрбајҗан КП МК-нын һарары һәмји гајынын даһа бир өһәдәсидир. «Дунја әдәбијаты китабханасынын» нәшри һәмји һарарын һөјәти кечирилмәси јолунда мүһүм әдәдимләрдән биридир.

Республика Дөвләт-нәшрәкәундә төрчүмә идәрәсинин, нәшријатларда төрчүмә шөһәләрини јәрәдичылмәси нәтиҗәсиндә бу мүһүм јәрәдичылыг ишиндә мүәјјид бир дөнүш вәрдыр. Инди республикамызда дунја халглары әдәбијатларынын ана дилимизә, Азәрбајҗан әдәбијатынын исә рус вә гисмонд Гәрби Авропа халгларынын дилләринә төрчүмәси планлы шәкилдә апарылдыр. «Көнчлик» нәшријатында әлли чилдик «Дунја ушаг әдәбијаты китабханасынын» нәшри иле бу сәһәдә илк әдди атылмышдыр.

— Јүзчилдикдә даһил әдилән әсәрләр һансы принцип аҗасында сечилмишдир вә илк чилдләр охучуларә нә вәт чатдырылачакдыр?

— Илк чилдләр истәһсал процесиндәдир вә бу илк сонунәдәк чәлдән чымачакдыр. Нәшрин үмүми планы елә тутулуп ки, һәр ил бурхы-

ламаг једди-он китаб арасында дунја әдәбијатынын гәдим инчиләри, шәһ әсәрләри илә бәрәбәр сөз сәһәтинин мүәсирә нүмунәләри, бизим әсрдә јәрәнмиш әсәрләр дө олсун. Мәсәлән, илк нөвбәдә нәшр олунмағ китаблар арасында Азәрбајҗан халгынын бәдин төфәкукуруна дунја шөһрәти гәздәндирән «Китаби-Дәдә Горгуд» вә «Короғлу» дәстаны, һомерин «Иллиад» вә «Одиссеја», Фирдовсинин «Шәһнамә» поемалары илә јәнәшә, Е. һемингуейн вә Ч. Ајтнаговун бирчилдикләри дө вәрдыр.

Дәһи шаиримиз Низами Кәнәвинин «Шәрәфнамә», «Сирләр хәзинәси» поемалары вә лирикасы топланмыш чилд бөјүк өзбөк шаири Ә. Нәваинин «Лејли вә Мәчуну» вә Низами мөктәбинин давамчысы Ә. Х. Дәһләвинин «Ширин вә Хосров» поемаларында ибарәт чилд, А. С. Пушкинин сечилмиш әсәрләри даһил әдилмиш китаб дө бу илки ахырлары — кәләли или әввәлләриндә бурхылачакдыр.

«Китабханәдә бәшәр мәдәнијиятинин инкишафында хидмәтләри олан гүдрәтли сөз усталарынын ән сечмә әсәрләри тәмсил әдилмишдир. Дунја халгларынын фольклор нүмунәләри дө јүзчилдикдә санбаллы јер тутур. һәмји әсәрләрнин бир чоху дилимизә илк дөфә төрчүмә олунур. «ССРИ халгларынын гәһрәмәлиг дәстанлары», «Гәдим Шәғг әдәбијаты», «Исланд сәгалары», «Нибелунглар һаггында маһны», «Роланд һаггында маһны» вә с. чилдләрә мисал көстәрә биләр.

Авропа әдәбијатына кениш јер верилди. Охучулар А. Дантенин, Ч. Боккаччонун, В. Шекспирин, Ф. Рабленин, М. Сервантесин, Ч. Свифтин, Волтерин, В. һүҗонун, И. һөтенин, Ч. Бәјроунун, Г. Флөберин, Е. Золяндын, Н. һәјненин, Стендалын, О. Балзакын, Ч. Диккенсин, У. Теккерейн, А. Митсқевичин, һ. Ибсе-

нин, Р. Ролленин, Ш. Петерфинин вә бир сыра бәшә классикләрини ән кәзал әсәрләрини ана дилимиздә мүталиә едә биләчәкләр. АБШ вә Чәнуби Америка халглары әдәбијатлары бир сыра үмүми чилдләрә јәнәшә, Т. Дрејзәр, Е. һемингуей, Ч. Селвингер, Г. Маркес, Ч. Стјенбек, У. Фолкнер ким бөјүк әдәби сималарә тәмсил олунмачакдыр.

— Азәрбајҗан, рус вә дигәр гәрдаш халглар әдәбијатына нечә чилд һәср әдиләчәкдир?

— Азәрбајҗан әдәбијаты сәккиз чилддә тәмсил олунмачакдыр: «Китаби-Дәдә Горгуд» вә «Короғлу»; Низами; Фүзули; Вағиф; Видади вә М. Ш. Вәзәһ; М. Ф. Ахундов; Ч. Мәммәдгулузадә вә М. Ә. Сабир; «XX-әср Азәрбајҗан шәри»; «XX-әср Азәрбајҗан нәсри». Көрүнүјү ки, бурдә классик вә мүәсир әдәбијатымызын ән кәзал нүмунәләри топланмачакдыр. Рус вә дигәр гәрдаш халглар әдәбијатына 26 чилд ајрылмышдыр.

— Бәс, бу әсәрләри дилимиздә чевирмәк киләрә ташырылдыр? Нәшрдә әвәлли киләрин төрчүмәләриндә истәфадә әдиләчәкдирми?

— Јүзчилдиктин нәшрине һазырлыг процесиндә индијәдәк дилимиздә чевирлимиз әсәрләрнин чох бөјүк бир һиссәси кәздән кечирилмиш, нәвә дөјәрләр, төрчүмә тәсәруфатымыз дигәтлә сәфчүрүк әдилмишдир. Елә әсәрләр вәр ки, һәтта тәһминмиш төрчүмәчиләрин өлиндән чыхыб 40—50 ил әрзиндә охучуларә хидмәт етсә дө, бу күн һәмји шәкилдә јендән нәшр олунә биләмә. Ләкин заман кечдикчә өз бәдин дөјәрини итирмаһн төрчүмәләр дө вәрдыр. С. Вурғунун төрчүмәсиндә «Јевкени Оеники», Әһмәд Чәмлинин төрчүмәсиндә «Фауст», Әләга Күрәјлинин төрчүмәсиндә «Иләһи комедија» вә с. әсәрләр тәқар нәшр олунмачакдыр.

Азәрбајҗан төрчүмә сәһәтинин инкишафында бөјүк хидмәтләри олмуш көркәмли әдиб вә төрчүмәчиләримизин шөһрәлли, чәтин әмәји јүзчилдиктин јәрәнмәси процесинә чох көмәк

әдәчәкдир. М. Ибраһимовун, Р. Рәзвини, Чәһәнбәхши, М. Рәфилинин, Ә. Мәммәдханлынын, М. Әлизаденин, М. Рағулузаденин, Ә. Зиятовун, Л. Шәрифин, В. Мусәјевин, Ј. Әзимзаденин, М. Сүләймәновун, М. Әфәндијевин, А. Аслановун вә бир сыра бәшәләрини јәрәдичылыг зәһмәтинин нәтиҗәсиндә дунја әдәбијатынын бир чох көрфәјинин сәһәт инчиләри ана дилимиздә сәһләртәр вә јүзчилдиктин төртибиндә бу төрчүмәләрдән кән-бөл истәфадә олунмачакдыр. Бүгүнкү әдәбијатымызын фәал јәрәдичыларында Н. Хәзри, Б. Ваһабзадә, М. Араз, Елчин, Ә. Әлили, Т. Бәјрам вә бәшәләрим, еләчә дө И. Ибраһимов, Х. Әлијев, А. Сәровлу ким төрчүмәчиләр «Дунја әдәбијаты китабханасынын» јәрәнмәсиндә фәал иштирак едирләр.

— Әдәбијатш ү и а с әллиләримиз бу ишдә нә кими рол ойначаклар?

— Чилдләрә ән сөз, шөһр вә изәлләр јәзиләчәкдыр. Онлар әдәби фикримизин бүгүнкү јүксәк сәвијесини өкс әтирмәлидир. Буна көрә дө төрчүмәчиләрә јәнәшә, нәзәријичә әлиләримизин, әдәби өлгәләрә мөшүл олан мүтәһәссисләрнин сәји бирләшдиримәлидир. һәр чилдин тәмсил олунма хәлтин мөшүр иһсәсәт әбиләдир, рәссамлар, һөјкәлтәршиг әсәрләринин репродуксиялары илә бәзәдилмәсидә нәзәрдә тутулмушдыр.

— Сон вәхтләр нәшријатларымызда бурзгәли китабларын полиграфик иһсәснин кејфијетисәз олмасы бәрәдә тез-тез шәкијәтләр әшкәдир. «Дунја әдәбијаты китабханасы» елә бир нәшрдир ки, онун кејфијәти көрәк чох јүксәк олсун. Бунундә әлгәдәр һансы төдбирләр көрүлүр?

— Рәссамларымыз јүзчилдиктин кәзал макетини һазырлајыблар. Нәшрин полиграфик иһсәсина чидди фикир вәриләчәкдир. Охучулары архәјин едә биләрәм ки, бу китаблар јүксәк бәдин зәвгәлә төртиб олунмағ, кејфијәтләр һаггында бурхылачакдыр. Јәгин ки, полиграфиклар дө өз сәһләрини дөјәчәкләр.

Сөһбәти апарды:
Агил ДАДАШОВ.